

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 1053 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate

Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor

Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor

Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor

Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)

Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)

Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan

Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer

Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor

Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)

Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor

Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE

Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 28-fevraldagi 333/5-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Improving the efficiency of investment activity in oil and gas enterprises.....	24
Raxmatova M.G., G'ofurov Sh.N.	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	30
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Xalqaro standartlarning korxonaga eksportini oshishidagi ahamiyati.....	35
Sobitov Diyor Abbralxonovich	
Erkin iqtisodiy zonalar boshqaruvining tashkiliy tuzilmasini takomillashtirish yo'llari.....	40
Ataismatov Iqboljon Zumratjonovich	
Xorazm viloyatida turizm infratuzilmasini innovatsion rivojlantirish ko'rsatkichlarini ekonometrik modellashtirish va prognozlashtirishning ba'zi masalari.....	46
Jumaniyazova Ro'za Quvondiq qizi	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash.....	60
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
Economic analysis of investment activity of enterprises.....	66
Shermatov Akhror Abduhakimovich	
Kichik biznesni rivojlantirishda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish yo'nalishlari.....	72
Z. Rahimova	
Влияние углеродного следа на экологическую устойчивость узбекистана.....	76
Саттарова Барно Шухратовна	
Moliya bozori dastaklari orqali xorijiy investitsiyalarni jalb etish modellarining uslubiy asoslari.....	84
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
Maqdsadli tushumlarning audit obyekti sifatidagi tasnifi va tavsifi.....	90
Ne'matov Oybek Ismatullayevich, Qambarov Abduazizbek	
Bank majburiyatlari tushunchasi, uning mazmuni va mohiyati.....	96
Muminova Parvina Ilhom qizi	
Sanoat korxonalariga berilayotgan soliq imtiyozlari ma'murchiligini ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan ishlar samaradorligi.....	100
Turabov Ulug'bek Olimjonovich	
Tur operatorlari va sayohat agentliklarida xarajatlar va foyda tahlili va uning turlari.....	106
Taniyev Ahmadjon Bahromovich	
O'zbekistonda kredit bozorini rivojlantirish istiqbollari.....	113
Salimov Burxon Abubakirovich	
Social media marketing as a key strategy in modern business.....	125
Najimova Bakhtigul Abdilkasim qizi	
O'zbekistonda yashil mahsulotlar eksportini rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sish va xalqaro integratsiyani ta'minlash.....	129
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
Оценка и управление рисками в проектах строительства энергетических объектов.....	136
Махматкулов Жамшед Бахтиёрович	
Iqtisodiyotda ko'chmas mulk bozori hamda uning xususiyatlari.....	140
Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Raimkulov Sherali O'rozdavlatovich, G'ffarov Husayn Aliyor o'g'li, Ismoilov Davronjon Ilxomjon o'g'li, Tashpulatova Shaxnoza Tursunpulatovna	
Ekologik turizmning ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri va uni rivojlantirish istiqbollari (Jizzax viloyati misolida).....	144
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li	
Ways to improve personnel policy in improving the quality of financial services provided by financial institutions.....	148
Ergashev Umidjon Ibragimovich	
Qo'shilgan qiymat solig'ining budjet daromadlarini shakllantirishdagi ahamiyati.....	152
Djabbarov Anvar Muxammadsaliyevich	

Tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini aniqlash va ulardan samarali foydalanish yo'llari	157
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
Tovar-moddiy zaxiralar auditini tashkil qilish masalalari	164
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich, Botirov Lazizbek Botirovich	
O'zbekiston tijorat banklari faoliyatida aktivlar daromadligini oshirish masalalari.....	168
Saxibjonov Muzaffar Salijanovich	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	174
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Strategic growth of global companies in contemporary environments.....	179
Djurabaev Otabek Djurabayevich	
Directions for management of the tax system.....	184
Sharokhmatov Abdurakhim Abdulamitovich	
Davlat korxonalarida moliyaviy samaradorlik va uni boshqarish tizimini takomillashtirish yo'nalishlari.....	188
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Проблемы, модели и методы оптимизации управления товарными запасами	193
Бабаджанов Шопулат Шомашрабович	
Literature review: the significance of digitization to management credit activity of commercial banks	200
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekiston Respublikasining davlat budjeti.....	205
Ajibaeva Raiya Maxsudovna	
Yashil iqtisodiyot kontsepsiyasining shakillanishi, taraqqiyot bosqichlari va uning dolzarbligi.....	212
Kodirov Javlonbek Nematullayevich	
Bank plastik kartalari orqali masofaviy xizmatlarni takomillashtirish.....	219
Abdullayeva Dildora Qudratovna, Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li, Almuratova Nurlio'lmasoy Naim qizi	
O'zbekistonda iqtisodiy o'sishni ekonometrik modellashtirish	223
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Mahalla faoliyati ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil qilishning nazariy asoslari.....	232
Aliqulov Ravshan Shodiyor o'g'li	
O'zbekistonda lizing bozori tahlili.....	237
Boyev Bekzodjon Jo'raqul o'g'li, Shavkatov Behruz Rustam o'g'li	
Chakana savdoni rivojlantirishning mintaqaviy xususiyatlari	241
Ismoilov Shohjahon O'tkir o'g'li	
O'zbekistonda tibbiy xizmatlarning rivojlanish tendensiyalari, tarkibiy tuzilish tasnifi va marketing segmentlari	244
Axmedov Zafarjon A'zamovich	
Мировой опыт и перспективы развития свободно экономических зон в Республике Узбекистан.....	250
Кадирова Истора Кадирова	
Перспективы реформирования налоговой системы Республики Узбекистан в условиях глобализации.....	254
Буранова Лола Вахобовна, Садиков Искандар Гайратович	
O'zbekiston 2030 strategiyasi – islohotlar tizimligida ipoteka kreditining dolzarbligi.....	263
A'zamxo'jayeva Nihola	
O'zbekistonda sug'urta mexanizmlarini rivojlantirish istiqbollari	267
Shoraximova Zilola Nosirdjanovna	
Biologiya va tibbiyotda matematik statistika	271
Voxidov Alikul Melitoshevich	
Viloyatda chorvachilik mahsulotlarini o'tgan yilga nisbatan o'zgarishi.....	283
Azimov Allaberd O'rinovich, Begaliyeva Madina Abdusamatovna	
Servis korxonalarida mobil ilovalar yordamida interaktiv xizmatlar yaratish	289
Ne'matov Nizom Ismatullayevich	
Oziq-ovqat ta'minot zanjiri tushunchasi va uning zamonaviy tendensiyalari.....	293
Nazarova A.N	

Влияние искусственного интеллекта при разработке стратегических программ на экономическое развитие страны.....	300
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Kichik va o'rta biznesda moliyaviy menejment: muammolar va yechimlar	306
Saidvaliyeva Nigora Ziyodillayevna	
Теоретико-правовая характеристика экономических отношений	313
Фарход Махмудович Тиркашев, Исломжон Жамшедович Жамшедов	
Cash flow reporting in Uzbekistan: national accounting standards and international standards application	318
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Tadbirkorlik salohiyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari va takomillashtirish mexanizmlari	324
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Получение долгосрочного кредита и определение его размера для привлечения лизинга	330
Латипова Шахноза Махмудовна	
Ko'chmas mulk solig'ining ko'chmas mulk bozori tendensiyalariga ta'siri	335
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Rivojlangan mamlakatlarning davlat qarzi va uni boshqarishdagi tajribasini tahlil qilishga ilmiy yondashuv	343
Suynov Dilmurod Xolmuradovich, Abdurahmonova Feruzabonu	
Эффективный инновационный менеджмент в системе здравоохранения Республики Узбекистан.....	353
Абдурахманов З.М.	
Islom moliyasining O'zbekistondagi o'rni va O'zbekiston Respublikasining islomiy tashkilotlar va banklar bilan aloqasi	356
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi, Elboyev Otajon Polvonquliyevich	
Tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari.....	361
Oxunjonova Madina Isoqjonovna	
Основные задачи обеспечения цифровой информационной безопасности в образовательном процессе	365
Иззатилла Пулатов Кудратиллаевич	
Tijorat banklarida komplaens nazoratni takomillashtirish.....	373
Muminova Marguba Mamirkulovna	
Kichik biznes uchun soliq imtiyozlari va ularning samaradorligi.....	378
Sarvar Ochilov	
Xalqaro moliyaviy tashkilotlarning davlat iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni.....	387
Raxmonova Dildora Ergash qizi	
O'zbekiston Respublikasida kreditning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni	395
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Mintaqa sanoat korxonalarida investitsiya jarayonlari rivojlanish tendensiyasining statistik tahlili.....	399
Quvatova Gulzoda Faxriddin qizi	
Natijalarga yo'naltirilgan budjetlashtirish samarali budjet menejmentining omili sifatida	403
N. Sheraliev	
O'zbekistonda kichik biznesning rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari	408
Salayev Jasurbek Komilovich	
Features and prospects for the development of digital marketing in Uzbekistan.....	414
Musayeva Shoirazimovna	
Анализ динамики импорта узбекистана в 2017–2024 годах с учетом индекса сложности продукции (PCI)	418
Жабборова Нодира Холмурод кизи	
O'zbekistonning kredit riskini baholash: iqtisodiy barqarorlik va xavf omillari tahlili	422
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li	
Investitsion jozibadorlikni oshirish – korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishning muhim shartidir	426
Karimova Dilafuz Sadirdin qizi	

Sanoat korxonalarida innovatsion faollikni oshirish omillari.....	431
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich, Nurullayev Jasurbek Davronbekovich	
Теоретические основы формирования понятия «финансовая стабильность».....	437
Алиева Сусанна Сейрановна	
Developing the labor market and strategies for reducing unemployment.....	442
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi, Elmurodov Mukhammadkodir Nurmuhammad	
Iqlim o'zgarishi sharoitida raqamli texnologiyalar orqali qishloq xo'jaligida samaradorlikni oshirish yo'llari.....	450
Fayziyev Oybek Raximovich, Ochilov Ilhom Sayitqulovich, Sayfullayeva Ruxshona Farrux qizi	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning sanoatni rivojlantirishdagi roli.....	458
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarishning asosiy yo'nalishlari va rivojlanish istiqbollari.....	466
Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich	
Ovqatlanish xizmatlarini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlaridan foydalanish va samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari.....	470
Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ahamiyati.....	477
Safayeva Dilafuz Ruzmatovna, Karimov Abrorjon Shavkat o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarini xarajatlarini rejalashtirish va moliyalashtirish: amaldagi holat tahlili.....	482
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T	
Tijorat banklarida foiz risklarini baholash va boshqarish.....	487
Karimov Mardon Akram o'g'li	
Zamonaviy sharoitda bank innovatsiyalaridan foydalanishning istiqbolli yo'nalishlari.....	494
Xodjimamedov Akmal Ashurovich	
A local perspective on sustainable supply chain management in Uzbekistan.....	501
Oybek Rafukjonkhajiev	
Raqamli texnologiyalar orqali sug'urta kompaniyalar marketing faoliyatini takomillashtirish.....	505
Rashidova Dildora Rasul qizi	
O'zbekistonning strategik rivojlanish davrida investitsiyalarning o'rni.....	511
Akbaraliyeva Aziza Maxmadali qizi	
O'zbekiston media bozori: rivojlanishi va afzalliklari.....	516
Qodirov Obidjon Olim o'g'li	
Порядок учета скидок в бухгалтерском учете на основе МСФО.....	520
Камолова Феруза Кахрамоновна	
Tijorat banklari transformatsiyasini amalga oshirishda qimmatli qog'ozlar bozorida foydalanishning xorijiy tajribasi.....	525
Bobur Abrorovich Yusupov	
Neft va gaz sanoati korxonalarini resurslardan samarali foydalanishning xorijiy tajribalari tahlili.....	533
Sonayev Sanjar Nurmatovich	
Оценка социально-экономического воздействия железнодорожных проектов.....	539
Хужаяров Бекзод Баходир угли	
Rivojlanayotgan mamlakatlarda islom mikromoliyalashning innovatsion mexanizmlari va xalqaro tajriba.....	544
Sharipova Maxliyoxon Baxtiyor qizi	
Iqtisodiy samaradorlik tushunchasining ilmiy- nazariy tahlili.....	548
Ibragimov Zukhriddin Sayfutdinovich	
Ipoteka kreditlarini moliyalashtirishda banklarning o'rni va istiqbollari.....	552
Muhitdinov Ulug'bek Diyorovich	
Mintaqaviy mehnat bozorini shakllanishining shart-sharoitlari, omillari, o'ziga xos xususiyatlari va prinsiplari.....	556
Amonov Navro'zxon Saloxiddin o'g'li	
Development of digital marketing for sustainable tourism development in Uzbekistan.....	560
Nasibabonu Abdurakhmonovna Akramova	

Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	565
Ibragimov Ulmas	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashning dolzarb masalalari	569
Akbarov Behzodxon Ulug'bek o'g'li	
Amerika qo'shma shtatlarida federal zaxira tizimi tomonidan amalga oshirilgan noan'anaviy pul-kredit siyosati.....	574
Djumonov Dilshod Safaroliyevich	
Intellectual mulkning ishlab chiqarishdagi ahamiyati	581
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Azizbek Umid o'g'li Abduvaliyev	
Tijorat banklari moliyaviy barqarorligini baholashning xorijiy davlatlar tajribasi	585
Sattarova Gulshan Muxiddinovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida moliyaviy xavfsizlik: investorlar misolida.....	589
Boysunov Jamshid Baxriddin ug'li	
Amaliy-ilmiy tadqiqotlarning mazmuni, asosiy maqsadlari va qo'llanilish shakllari.....	593
Raupov Jamshid Rashidovich, Kaxramonov Zafar Kaxramonovich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishning dolzarb masalalari.....	597
Ergashev Olim Kenjayevich	
Islom darchalari asosida moliyalashtirishni joriy etish istiqbollari	602
Gulyamova Shaxnoza Gafurdjanovna	
Влияние финансовых технологий на трансформацию страхового рынка.....	606
Тангирбердиева Гулчехра Рахимжановна	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishida mamlakatimiz iqtisodiyotini holati tahlili	611
Muradova Maxliyoxon Ravshanovna	
Foreign experience in the formation of banking assets in improving the efficiency of the activities of commercial banks.....	615
Ibrohimov Davronbek Muhammadi ogli	
Роль и значение экономического потенциала в формировании стратегии регионов Узбекистана.....	628
Абдалова З.Т.	
Перспективы развития торговых отношений между Китаем и Узбекистаном.....	634
Фазлиддинова Шахруза, Расулев Дильмурод Мирза-Ахмедович	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlarning hisobi va audit masalalarini rivojlantirish	640
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	
Barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	647
Rajabov Alibek	
Digital technologies as a driver for the development of mice tourism in Uzbekistan	654
Ilkhomova Gulnoza Zaynitdin qizi	
Tadbirkorlik subyektlarining tashqi savdo faoliyati bojxona reytingini aniqlash va baholashning iqtisodiy ahamiyati.....	661
Azizov Sherzod Uktamovich, Mamarajabov Abdisamad Saidmurot o'g'li	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlari	666
Shodiyev To'liqin Oltiboy o'g'li	
Sanoat korxonalarini rivojlanishining atrof-muhitga ta'sirini baholashda esg tamoyillarini qo'llash imkoniyatlari va istiqbollari	671
Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li	
Museum collection management and new technology	677
Ibroximova Aziza Abbasovna	
Inklyuziyalashuv sharoitida sanoat korxonalarini faoliyatining ilmiy-nazariy jihatlarini	684
Isayev Kobiljon Abdukodirovich	
Turizm sohasida brendning O'zbekiston iqtisodiy o'sishiga ta'siri va sayyohlik yo'nalishi sifatida marketingning ahamiyati.....	693
Kobilova Maftuna	
Kichik biznes subyektlarida marketing faoliyatini boshqarishni takomillashtirish.....	697
Bektemirov Ozodjon Xusan o'g'li	
Tekislikda to'g'ri chiziq va uning tenglamalari.....	702
Azimova Hulkar Qayumovna	

Banking Legislation of the Republic of Uzbekistan: Practice and Reforms.....	707
Asliddin Qurvonboyev Baxrom o'g'li, Umarova Zulaykho	
Korxonalarda reklama faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli marketingdan foydalanish.....	712
Khojiev Elshod	
Необходимость использования искусственного интеллекта в системе образования – веление времени	717
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Kon-metallurgiya kombinati faoliyatining ekonometrik modeli va uni rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari.....	721
Karimov Ma'ruf Ichthyorovich	
Ijara bo'yicha xalqaro standart qo'llanilishining xususiyatli jihatlari	725
Yusupova Malika Botiraliyeva, Satvaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyeva	
Понятие и сущность маркетинговой деятельности малого бизнеса в Узбекистане.....	730
Убайдуллоева Малика Отабековна	
Tovar-moddiy zaxiralar tahlilini takomillashtirish	736
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich, Mirzayeva Shaxlo Faxritdinovna	
Tijorat banklarida mavjud muammoli aktivlar miqdorini qisqartirish bo'yicha xorij mamlakatlar tajribasi.....	742
Abduxalimova Marjona Xikmatovna	
Bank strategiyasini shakllantirish orqali samaradorlikni oshirish (O'zsanoatqurilishbank misolida)	748
Maxmudova Munavarxon Ruzimuradovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilik tarmog'ini rivojlantirish istiqbollari.....	752
Ismoilov Zuhridin Sayitqulovich	
Yangi O'zbekistonda baholovchi tashkilotlar reytingini baholash va renkingini aniqlash mexanizmining tashkiliy va huquqiy asoslarini takomillashtirishning zarurligi.....	757
Tashpulatov Giyos Toxirovich	
Raqamli transformatsiya sharoitida B2B marketing strategiyalarini tuzish va samaradorlikni belgilash.....	764
Yudashev Jamshid Abrarovich	
Iste'molchi xulq-atvori: marketing strategiyalarida uning o'rni.....	770
Hamidova Maftuna Boburjon qizi	
Impact of modern tourism infrastructure in enhancing a country's tourism potential.....	775
Ametova Shahnoza Rustamovna, Dauletbaeva Ulzada Bakhadirovna	
O'zbekistonda oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish va iste'moli tahlili	780
Umarov Ilxomjon Yuldashevich, Abdulxamidova Nodira Abdurashitovna	
Xalqaro tajriba asosida uy xo'jaliklarining investitsion faoliyatini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	784
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich	
O'zbekistonda elektroenergetika sohasi boshqaruvini tartibga solish masalalari	795
Samiev Shoxrux Faxriddin o'g'li	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksportini moliyaviy qo'llab-quvvatlash yo'llari	801
Xaydarova Nargiza Anvarovna	
Greening Hotel Operations: A Framework for Sustainable Resource Management and Cost Efficiency in Bukhara Region.....	809
Toyirova Sarvinoz Atoevna, Canós-Darós, Lourdes, Osorio-Acosta, Estefanía	
O'zbekiston sanoat mahsulotlari eksportining tashqi bozorlar bilan o'zaro aloqalari	819
Yo'ldoshev Nozimbek Ma'rufjon o'g'li	
O'zbekistonda tibbiy ta'lim eksportining rivojlanish tendensiyalari	824
Abdullayev Javoxir Jaxongirovich	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	832
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Sanoat korxonalarida boshqarish jarayonlariga omillar ta'sirini baholash uslubiyotlari	836
D.Ziyayeva	
Zamonaviy firmalarda kommunikativ aloqalar tizimini o'rnatish bilan bog'liq muammolar	840
Sh.A.Suleymanova, Sh.Z.Erkinova	

Перспективы развития электронной коммерции Республики Узбекистан	845
Маҳаммадалиева Муслимахон Шерали кизи	
Surxondaryo viloyatida o'rta muddatda uy-joylar qurilishi prognozlashtirishni tekshirish	851
Ibragimov Nodir Shopo'latovich, Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Toshpo'latov Bobur Rasuljon o'g'li, Nuraliyeva Feruza Abdusalim qizi, Namozov DiyorbekBaxtiyor o'g'li	
Aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini takomillashtirish orqali investitsiya jozibadorligini oshirish mexanizmlari.....	858
Muxammadiyev Faxriddin Baxtiyorovich	
O'zbekiston respublikasi budjet daromadlarining amaldagi holati tahlili.....	861
Shodiyev Xurshedjon Karimovich	
Korxonalarda ishlab chikarish strategiyasini innovasion faoliyati orqali takomillashtirish yo'llari	865
Fayzullayeva Aziza Nusratillayevna	
Budjet tashkilotlarining shtat jadvallarini tuzish va xarajatlar smetasi	871
Xamdamov Nuriddin Abdimalikovich	
Tax Revenues and Budget Allocation: The Impact of Tax Revenues on the Economy in Uzbekistan and Indonesia.....	875
Vafojeva Sevinch, Umarova Zulaykho	
Erkin iqtisodiy zonalar – rivojlanishning muhim omili.....	879
Axtamova Parizod Oybek qizi	
The significance and impact of contemporary tourism infrastructure in boosting a country's tourism potential	883
Matkabillova Diloram Khalilullayevna	
Tijorat banklari investitsiya faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari.....	887
Abduvaliyev S.A.	
Yangi iqtisodiy tizimda barqaror ish bilan bandlik konsepsiyasini ishlab chiqish va unga oid global tajribalar.....	892
Xoliyorova Shoxista Qaxramon qizi	
Bo'lajak pedagog-o'qituvchining innovatsion faoliyati modeliga asoslangan xolda ta'lim-tarbiya metodlari va vazifalarinio'rgatish.....	898
Abdullaeva Sanobar Berdievna	
O'zbekiston to'qimachilik klasterlari orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash	903
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy hisobot ko'rsatkichlari tahlilining ilmiy asoslari	909
G.J.Jumayeva	
Интеграция современных концепций управленческого учета в учетно-аналитическую практику вузовских научных учреждений в Узбекистане.....	912
Каршиева Мохинур Олим кизи	
O'zbekiston sug'urta amaliyotida umr davomiyligi funksiyalarini aniqlashda aktuar hisoblarning o'rni.....	916
Abdujalilova Guzal Saydillayevna	
O'zbekiston respublikasi moliya-kredit tizimidagi muammolari va ustuvor yo'nalish istiqbollari.....	931
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
O'zbekistonning fiskal va monetar siyosati tashqi savdo defitsiti o'sishiga ta'siri	935
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
The accounting system in trade organizations, as well as the classification of income in trade.....	941
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sish omillari va ularning tahlili	947
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Ro'ziqulov Abduqahhor Ixtiyor o'g'li	
Mehmonxona restoranlarida xodimlar malakasini oshirish tizimi va ularning samaradorlikka ta'siri.....	954
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy asoslari va mamlakatimizda yaratilgan shart-sharoitlar	958
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti	

Yog'-moy korxonalari personalini boshqarishning ahamiyatli jihatlari.....	963
Azlarova D.A.	
Mahalliy budjet daromadlari bazasini kengaytirishda hokimliklarning vakolatlarini oshirish masalalari.....	967
Tuychiev Kamoliddin	
O'zbekiston yengil sanoat korxonalarida marketing strategiyalari.....	974
Bazarova Fayyoza Tuxtamurodovna	
Innovative technologies of modern accounting and their impact on efficiency.....	979
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Роль телекоммуникации в экономике Республики Узбекистан.....	983
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
Роль финансов в Узбекистане на современном этапе.....	987
Раупова Мухлисахон Ибрахимжон кизи	
Mahalliy budjetlarni boshqarish va tuzish tartibi.....	992
Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li	
Elektron tijoratni soliqqa tortish ma'muriyatchiligini takomillashtirish yo'nalishlari.....	997
Urazaliyev Kamoliddin Tajikovich	
Soliq xulq-atvorini shakllantirishda davlat dasturlari va vositalarining roli.....	1003
Abdurahmonov Abdumalik Abdug'ani o'g'li	
O'zbekiston bank tizimini rivojlantirishda raqamli banklarning ulushi.....	1011
O'lmasov Abdurahmon Aziz o'g'li	
Digital neighborhood frameworks in community-centric urban infrastructure planning.....	1019
Gulsara Ostonakulova, Sitora Odilova	
Sug'urtada investisiya faoliyati samaradorligini oshirish.....	1026
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца.....	1031
Мухаммадиева Лола Атамурадовна	
Moliya tizimida davlat nazoratini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	1039
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatiga investitsiyalar jalb etishdagi konseptual jihatlari.....	1043
Karimova Komila Daniyarovna	
Buxoro viloyatida biologik xilma-xillikni asrash: iqtisodiy tahlil va ustuvor yo'nalishlar.....	1048
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	

BUXORO VILOYATIDA BIOLOGIK XILMA-XILLIKNI ASRASH: IQTISODIY TAHLIL VA USTUVOR YO'NALISHLAR

Ro'ziyev Sobirjon Samatovich

Buxoro davlat universiteti, Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrasida katta o'qituvchisi, i.f.n.

Email: s.s.ruziyev@buxdu.uz

ORCID: 0000-0003-4375-1421

Scopus ID: 57221667058

Annotatsiya: Ushbu maqolada Buxoro viloyatidagi biologik xilma-xillik holati, unga tahdid soluvchi omillar hamda mavjud resurslarni iqtisodiy baholash asosida muhofaza qilish yo'llari tahlil qilinadi. Tadqiqotda suv tanqisligi, iqlim o'zgarishi va qurg'oqchilik kabi omillarning ekotizimlarga ta'siri, shuningdek, "Jayron" pitomnigi, Qizilqum qo'riqxonasi va Karakul ko'li kabi obyektlarning iqtisodiy salohiyati ko'rib chiqiladi. Muallif ekologik barqarorlikni ta'minlashda ekoturizm, mahalliy boshqaruv va innovatsion suv resurslarini boshqarish usullarini muhim strategik vosita sifatida ilgari suradi.

Kalit so'zlar: biologik xilma-xillik, suv tanqisligi, ekoturizm, qurg'oqchilik, ekologik barqarorlik, Buxoro, "Mirob" tizimi.

Abstract: This article explores the current state of biodiversity in the Bukhara region and analyzes the threats posed by water scarcity, climate change, and drought. The study provides an economic assessment of conservation efforts and highlights the role of ecotourism, protected areas, and traditional water management systems in maintaining ecological balance. Key examples such as the "Jayron" breeding center, Karakul Lake, and the Kyzylkum Nature Reserve are examined for their strategic potential in sustainable development.

Key words: biodiversity, water scarcity, ecotourism, drought, ecological sustainability, Bukhara, Mirob system.

Аннотация: В статье анализируется текущее состояние биологического разнообразия в Бухарской области, а также влияние на него таких факторов, как дефицит воды, изменение климата и засухи. Особое внимание уделяется экономической оценке природных ресурсов региона и возможностям устойчивого использования через развитие экотуризма и возобновляемого водного управления. В качестве примеров рассматриваются питомник "Джейрон", Каракульское озеро и заповедник Кызылкум. Предложены меры по интеграции местных знаний с современными технологиями для повышения экологической устойчивости.

Ключевые слова: биологическое разнообразие, водный дефицит, экотуризм, климатические риски, устойчивое развитие, Бухара, система "Мироб".

KIRISH

Buxoro viloyati O'zbekistonning tabiiy-geografik jihatdan noyob hududlaridan biri bo'lib, yarim cho'l va cho'l ekotizimlari, o'ziga xos flora va fauna turlari bilan ajralib turadi. Ushbu hududda biologik xilma-xillikning saqlanishi nafaqat ekologik, balki iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikning muhim kafolati hisoblanadi. Bugungi global iqlim o'zgarishlari, yer resurslaridan haddan tashqari foydalanish, intensiv qishloq xo'jaligi faoliyati va urbanizatsiya jarayonlari Buxoro viloyatining tabiiy boyliklariga jiddiy tahdid solmoqda. Ayniqsa, yo'qolib ketish xavfi ostida bo'lgan hayvonot va o'simlik turlari sonining ortib borayotgani ekologik muvozanatning buzilishi va bu orqali iqtisodiy yo'qotishlar xavfini oshirmoqda.

Shu munosabat bilan, viloyatda biologik xilma-xillikni saqlash borasidagi harakatlar endilikda faqat tabiatni muhofaza qilish doirasida emas, balki iqtisodiy tahlil, rejalashtirish va moliyalashtirishga asoslangan kompleks yondashuv sifatida ko'rilmogda. Ushbu maqolada Buxoro viloyatida biologik xilma-xillikning hozirgi holati, uni muhofaza qilish bilan bog'liq iqtisodiy omillar, mavjud to'siqlar va ehtimoliy iqtisodiy yo'nalishlar o'rganiladi. Shuningdek, hududda ekologik turizm, yashil investitsiyalar va muqobil yer resurslaridan foydalanish orqali biologik xilma-xillikni asrashning ustuvor strategiyalari tahlil qilinadi. Bu orqali nafaqat tabiiy resurslarni avlodlar uchun saqlab qolish, balki ularni iqtisodiyotning barqaror rivojiga xizmat qiluvchi omilga aylantirish imkoniyatlari asoslanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Biologik xilma-xillikni saqlash masalasi so'nggi yillarda nafaqat ekologik, balki iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil sifatida ko'rilmoqda. Bu borada bir qator xalqaro va mahalliy olimlarning tadqiqotlari Buxoro viloyatining xususiyatlarini o'rganishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Taniqli ekolog olim E.O. Wilson o'zining "The Diversity of Life" asarida biologik xilma-xillikni global miqyosda saqlash muhimligini, shuningdek, har bir hududda mavjud genetik, turlik va ekotizim darajadagi boyliklar insoniyat taraqqiyoti uchun beqiyos resurs ekanini ta'kidlaydi. Uning fikricha, cho'l hududlaridagi o'ziga xos turlarni yo'qotish ekologik barqarorlikka tuzatib bo'lmaz zarar yetkazadi.

O'zbekiston olimlari orasida A.E. Ergashevning ishlari alohida e'tiborga loyiq. U o'zining "Barqaror taraqqiyot va tabiatshunoslik asoslari" nomli darsligida biologik resurslardan oqilona foydalanish va tabiiy ekotizimlarning iqtisodiy qiymatini baholash masalalarini chuqur yoritgan. U, ayniqsa, cho'l zonalaridagi o'simlik va hayvonot olamini hududiy resurs sifatida talqin qilib, ular asosida yashil iqtisodiyot elementlarini rivojlantirish mumkinligini isbotlab bergan.

Shuningdek, X.K. To'xtayev va N.S. To'laganova tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishlar Buxoro viloyatida yarim cho'l va cho'l ekotizimlarining strukturaviy xususiyatlarini, ularning turlarga boyligini va iqtisodiy faoliyat bilan o'zaro bog'liqligini tahlil qilishda muhim ilmiy manba hisoblanadi. Ular, ayniqsa, intensiv qishloq xo'jaligi va yer melioratsiyasi tufayli yuzaga kelayotgan biologik yo'qotishlarni iqtisodiy tahlil asosida baholash usullarini ishlab chiqqan.

Xalqaro miqyosda esa Pavan Sukhdev tomonidan amalga oshirilgan "The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB)" loyihasi biologik xilma-xillikning iqtisodiy bahosini aniqlashda muhim nazariy va amaliy yondashuvlar taklif qilgan. U resurslarni nafaqat bozor qiymati orqali, balki ular ta'minlaydigan xizmatlar – changni yutish, tuproq eroziyasining oldini olish, changlatuvchi turlar orqali hosildorlikni oshirish kabi funksiyalari orqali ham iqtisodiy jihatdan tahlil qilish zarurligini asoslaydi.

J.B. Raximova va M.M. Qodirovning O'zbekistonning Janubi-g'arbiy mintaqalarida biologik resurslardan foydalanish va ularni muhofaza qilish masalasiga oid tadqiqotlari Buxoro viloyatida ekologik-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash yo'llarini aniqlashga qaratilgan. Ular, ayniqsa, mahalliy aholini jalb qilgan holda ekologik turizm va agroekologik klasterlarni rivojlantirishni taklif etgan.

Yuqoridagi ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, Buxoro viloyatida biologik xilma-xillikni asrash bo'yicha samarali choralar ko'rish uchun bir vaqtning o'zida ekologik monitoring, iqtisodiy baholash va aholining ishtirokini nazarda tutuvchi tizimli yondashuv zarur.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda Buxoro viloyatidagi biologik xilma-xillikni saqlash bo'yicha iqtisodiy va ekologik holatning o'zaro bog'liqligi tahlil qilindi. Ma'lumotlar O'zbekiston Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish vazirligi, IUCN Qizil ro'yxati, UNDP O'zbekiston, O'zGidroMet, BirdLife International, FAO va Abdulahatov tomonidan 2022–2025-yillar davomida taqdim etilgan rasmiy hisobotlar va prognozlar asosida olindi. Asosiy empirik bazani "Jayron" pitomnigi, Qizilqum qo'riqxonasi va Karakul ko'lida olib borilgan 2020–2024-yillar monitoring ma'lumotlari tashkil etdi. Turlar tarqalishi UNDPning 2024-yildagi GIS xaritalari yordamida aniqlashtirildi. Tadqiqotda SWOT tahlili orqali biologik xilma-xillikni saqlashning iqtisodiy foydalari va xavf-xatar omillari o'rganildi, statistik usullar orqali populyatsiya dinamikasi va iqtisodiy ko'rsatkichlar tahlil qilindi. Xarajat–foйда tahlili esa ekoturizm va muhofaza choralari moliyaviy jihatdan samarali ekanini aniqlashga xizmat qildi. Yakuniy natijalar sifatida xavf ostidagi hayvon va o'simlik turlarining soni, ularning muhofaza sharoitidagi holati va tabiiy muhitda duch kelayotgan tahdidlar aniqlab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Buxoro viloyati O'zbekistonning janubi-g'arbiy qismida joylashgan bo'lib, maydoni 39 400 km², aholisi esa taxminan 2 million kishini tashkil etadi (Buxoro Viloyati Statistika Boshqarmasi, 2024). Viloyat o'zining Qizilqum cho'li, Zarafshon vodiysi va Karakul ko'li kabi noyob ekotizimlari bilan ajralib turadi va biologik xilma-xillikning muhim markazi hisoblanadi. Bu hududda IUCN Qizil ro'yxatiga kiritilgan jayron (*Gazella subgutturosa*), qora laylak (*Ciconia nigra*) kabi noyob hayvonlar, shuningdek, *Ferula buxorensis* kabi endemik o'simliklar uchraydi.

Ammo ushbu boy tabiiy resurslar iqlim o'zgarishi, suv tanqisligi va antropogen omillar ta'sirida jiddiy xavf ostida qolmoqda. O'zbekiston Gidrometeorologiya xizmati – O'zGidroMet ma'lumotlariga ko'ra, Zarafshon daryosining oqimi 2007–2022-yillar oralig'ida 25 % ga kamaygan. Bu esa botqoqli hududlarning qurib borishiga olib kelmoqda va ularning ekotizim sifatidagi funksiyasini izdan chiqarmoqda.

O'zbekiston 1995-yilda Biologik xilma-xillik to'g'risidagi konvensiyaga (CBD, 1992) qo'shilgan bo'lib, 2019-yilda "Biologik xilma-xillikni saqlash strategiyasi (2019–2028)"ni qabul qildi (O'zbekiston Ekologiya va atrof-

muhitni muhofaza qilish vazirligi, 2023). Buxoro viloyati ushbu strategiyada alohida e'tibor markazida bo'lib, bu yerda qo'riqlanadigan hududlarni kengaytirish, noyob turlarni qayta tiklash va hududiy monitoring tizimlarini mustahkamlash vazifalari belgilangan.

Shu bilan birga, biologik xilma-xillikni asrash faqat ekologik ahamiyatga ega bo'lib qolmay, iqtisodiy foyda keltirishi ham mumkin. Barqaror qishloq xo'jaligi va ekoturizm yo'nalishlari bu borada muhim iqtisodiy mexanizmlar hisoblanadi. UNDPning 2024-yilgi hisob-kitoblariga ko'ra, Buxoroda ekoturizmni rivojlantirish yiliga 5 million AQSh dollari daromad keltirishi mumkin. Bu esa "Jayron" pitomnigi, Karakul ko'li va Qizilqum qo'riqxonasi kabi tabiiy resurslardan barqaror foydalanish orqali amalga oshiriladi.

Buxoro viloyatida biologik xilma-xillikni saqlash yo'lidagi eng jiddiy tahdidlar orasida suv tanqisligi yetakchi o'rinda turadi. O'zGidroMetning 2023-yildagi ma'lumotlariga ko'ra, Zarafshon daryosidan viloyatga oqib keluvchi suv miqdori 380 million kub metrga kamaygan. Bu holat suvga qaram ekotizimlarning, ayniqsa suv-o'simliklari va suv hayvonot dunyosining yashash sharoitlariga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Suv tanqisligi, shuningdek, cho'l landshaftlariga xos bo'lgan turlarni muhofaza qiluvchi infratuzilmalarning ham barqarorligiga putur yetkazishi mumkin.

Iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xavf-xatarlar esa tobora kuchayib bormoqda. O'zGidroMetning 2022-yilgi kuzatuvlariga ko'ra, 2000–2020-yillar oralig'ida Buxoro viloyatida o'rtacha yillik harorat 1,2 °C ga oshgan. Bu tendensiya Markaziy Osiyo mintaqasida global o'rtachadan tezroq – har o'n yilda 0,2–0,3 °C ga oshish sur'atida kechmoqda (WMO, 2023). 2025-yilning aprel oyida esa rekord darajadagi issiqlik to'lqinlari kuzatilishi kutilmoqda. Bu vaqtda harorat odatdagidan 5–7 °C yuqori bo'lib, 30–35 °C atrofida bo'lishi mumkin (Abdulhatov, 2025). Bunday keskin iqlimiy o'zgarishlar changlatuvchilar sonining kamayishi, o'simliklarning vegetatsiya davrida stress holatlari kuchayishi va yovvoyi hayvonlar yashash areallarining torayishi bilan kechadi.

Buxoroda biologik resurslarni muhofaza qilish ma'lum iqtisodiy xarajatlarni ham talab qiladi. Masalan, "Jayron" pitomnigining yillik faoliyati uchun 300 ming AQSh dollari mablag' sarflanmoqda (Buxoro Viloyati Ekologiya boshqarmasi, 2024). Bundan tashqari, Qizilqum qo'riqxonasining maydonini 20 % ga kengaytirish uchun 1 million dollar miqdorida investitsiya zarur (UNDP, 2024). Ushbu xarajatlar, odatda, davlat budjeti, xalqaro donorlar va ekologik loyihalar orqali moliyalashtiriladi. Biroq ularni barqaror manbalar asosida rejalashtirish ekologik xavfsizlikni uzoq muddatli ta'minlash uchun zarur shart hisoblanadi.

Buxoroning ekologik salohiyati ekoturizm orqali ham iqtisodiy daromad manbaiga aylanishi mumkin. UNDPning 2024-yildagi prognoziga ko'ra, ekoturizmdan yiliga 5 million dollar daromad olish mumkin, bu esa 10 yillik davrda 50 million dollarga teng bo'lgan iqtisodiy salohiyatni anglatadi. Ekoturizm mahalliy aholini jalb qilish, ularning ekologik madaniyatini oshirish va muhofaza qilinayotgan hududlar atrofida barqaror iqtisodiy faoliyatni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Biroq qurg'oqchilik tahdidi bu daromadlarning amalga oshishiga jiddiy to'siq bo'lmoqda. FAOning 2023-yilgi hisobotida keltirilishicha, 2020–2023-yillarda kuzatilgan qurg'oqchilik Buxoro viloyati qishloq xo'jaligiga 20 foiz miqdorida zarar yetkazgan. Aholining asosiy daromad manbalaridan biri hisoblangan ushbu sohada yillik iqtisodiy yo'qotishlar 2 million dollar atrofida baholanmoqda. Bu raqam viloyatdagi qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining umumiy hajmi 10 million dollar deb hisoblanganda, sezilarli ulushni tashkil etadi. Qurg'oqchilik, shuningdek, cho'l va yarim cho'l hududlarida o'sadigan o'simliklar hamda yovvoyi hayvonlar uchun tabiiy yashash muhitining qisqarishiga, ba'zida esa to'liq yo'qolishiga sabab bo'lmoqda.

Ushbu tahdidlar Buxoro viloyatida biologik xilma-xillikni saqlash bo'yicha olib borilayotgan harakatlarni faqat ekologik nuqtayi nazardan emas, balki iqtisodiy va iqlimiy o'zgarishlar kontekstida ham ko'rib chiqish zarurligini yana bir bor ta'kidlaydi. Strategik rejalashtirish jarayonida ekologik xatarlarni iqtisodiy yo'qotishlar bilan birgalikda baholash, mavjud tendensiyalarni ilgari ko'ra olish va ularga nisbatan samarali muhofaza mexanizmlarini joriy etish masalalari bugungi kunda dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bu esa Buxoro viloyatida nafaqat biologik resurslarni saqlab qolish, balki ularni ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka xizmat qildirish yo'lida ham muhim bosqich hisoblanadi (1-jadval).

1-jadval. Bioxilma-xillikni saqlashning xarajat-foйда tahlili (yillik, AQSh dollarida).

Faoliyat	Xarajat (USD)	Daromad (USD)	Foyda (USD)	Manba
"Jayron" pitomnigi	300,000	2,000,000 (ekoturizm)	1,700,000	Buxoro Ekologiya, 2024
Qizilqum qo'riqxonasi	1,000,000	3,000,000 (ekoturizm)	2,000,000	UNDP, 2024
Suv boshqaruvi ("Mirob")	500,000	1,000,000 (zarar kamayishi)	500,000	FAO, 2023
Umumiy	1,800,000	6,000,000	4,200,000	

Buxoroda biologik xilma-xillikni saqlash qo'riqlanadigan hududlar va suv boshqaruvi orqali muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda. "Jayron" pitomnigida populyatsiya 15–20 % ga o'sdi, Karakul ko'lidagi qushlar soni esa 60 % ga ko'paydi (BirdLife International, 2024). Biroq suv tanqisligi – xususan, Zarafshon daryosidagi suv miqdorining 25 % ga qisqarishi – hamda iqlim o'zgarishi bu yutuqlarni jiddiy xavf ostida qoldirmoqda (O'zGidroMet, 2022). 2025-yilning yaqin oylarida kutilayotgan rekord issiqlik to'lqinlari (Abdulahatov, 2025) qurg'oqchilikni yanada kuchaytirib, jayron va qushlar kabi turlarning yashash muhitiga qo'shimcha bosim o'tkazishi mumkin.

Shu bilan birga, ekoturizmning potentsial daromadi yuqori bo'lib, UNDP prognozlariga ko'ra, u yiliga 5 million dollar daromad keltirishi mumkin. Bu esa 10 yil ichida 50 million dollar foyda olish imkonini beradi va 4–5 million dollarlik xarajatlarni o'n baravar qoplashi ehtimolga yaqin. FAOning 2023-yildagi ma'lumotlariga ko'ra, qurg'oqchilik natijasida yuzaga keladigan yillik 2 million dollarlik iqtisodiy zarar suv boshqaruvi tizimlarini takomillashtirish orqali kamaytirilishi mumkin.

Bunday sharoitda suv resurslarini adolatli taqsimlash va tejamkorlik bilan boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi. "Mirob" tizimi – O'zbekistonda qadimdan mavjud bo'lgan suv taqsimlash usuli bo'lib, mahalliy jamoalar tomonidan saylanadigan suv nazoratchilari (miroblar) orqali ariqlar va daryolardan keladigan suvni adolatli boshqarishni ta'minlaydi. Ushbu tizimni zamonaviy texnologiyalar, jumladan suv tejovchi sug'orish usullari va avtomatik o'lchagichlar bilan integratsiyalash orqali Buxoro viloyatida yana joriy etish mumkin.

Tahlillarga ko'ra, "Mirob" tizimi yillik 500 000 dollar xarajat evaziga Zarafshon daryosidan 10 % qo'shimcha suv olish imkoniyatini yaratadi. Bu resurslar issiqlik to'lqinlari va 2025-yilda kutilayotgan qurg'oqchilik tufayli yuzaga keladigan 1 million dollarlik qishloq xo'jaligi zararining oldini olishga yordam beradi (FAO, 2023). Mazkur tizimning asosiy afzalligi – mahalliy tajriba va bilimlarni zamonaviy infratuzilma bilan uyg'unlashtirib, suv yo'qotishlarini 15–20 % ga kamaytirish imkoniyatidir. Bu esa ekologik va iqtisodiy barqarorlikka erishishda muhim omil sifatida xizmat qilishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, Buxoro viloyatida biologik xilma-xillikni asrash va undan oqilona foydalanish masalasi faqat ekologik muammo emas, balki iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikning muhim tarkibiy qismidir. Mavjud ekologik sharoitlar, xususan suv tanqisligi, iqlim o'zgarishi va qurg'oqchilik hodisalari biologik resurslarga tahdid solmoqda. Bu holatlar nafaqat tabiiy ekotizimlarning yemirilishiga, balki qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining pasayishiga, infratuzilmaviy yo'qotishlarga va aholi turmush darajasining pasayishiga ham olib kelmoqda. Ekotizim barqarorligini saqlab qolish uchun Buxorodagi biologik xilma-xillikni baholash, monitoring qilish va saqlash bo'yicha tizimli yondashuvlar talab etiladi.

Mazkur yo'nalishda amalga oshirilishi lozim bo'lgan strategik choralar bir necha asosiy yo'nalishni qamrab olishi kerak. Avvalo, biologik resurslarning iqtisodiy qiymatini aniqlash va ularni ekotizim xizmatlari sifatida rasmiy iqtisodiy tahlil tizimlariga integratsiyalash zarur. Bu orqali muhofaza qilinayotgan hududlar va u yerda yashovchi turlar foydali iqtisodiy obyekt sifatida qaraladi, bu esa ularni saqlashga bo'lgan motivatsiyani kuchaytiradi. Ekoturizm salohiyatidan to'laqonli foydalanish, ayniqsa cho'l va yarim cho'l hududlarida noyob hayvonot va o'simlik dunyosiga asoslangan yo'nalishlar yaratish orqali ekologik jihatdan zarar yetkazmagan holda daromad olish imkonini beradi.

Qishloq xo'jaligi faoliyatini ekologik talablarga mos ravishda diversifikatsiyalash, ya'ni yer va suv resurslaridan tejamkorlik bilan foydalanish, kam suv talab qiluvchi turlarni joriy etish va agroekologik uslublarni amaliyotga tatbiq etish biologik resurslarga bo'lgan bosimni kamaytiradi. Shu bilan birga, mavjud qo'riqxona va biologik pitomniklarning faoliyatini kengaytirish, ular uchun zarur moliyaviy, texnik va kadrlar bazasini mustahkamlash orqali tabiiy resurslarni muhofaza qilishning institutsional salohiyati oshiriladi.

Aholining ekologik savodxonligini oshirish va mahalliy jamiyatlarni muhofaza faoliyatiga bevosita jalb etish ham dolzarb ahamiyatga ega. Ayniqsa, hududiy ekologik ta'lim dasturlarini kuchaytirish, yoshlarda ekologik mas'uliyatni shakllantirish va mahalliy aholiga muhofaza qilinayotgan hududlardan barqaror foyda olish mexanizmlarini tushuntirish orqali ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka erishish mumkin. Davlat va xalqaro tashkilotlar o'rtasida ekologik investitsiyalarni jalb qilish, xususan yashil iqtisodiyotga oid grant va texnik ko'mak dasturlarini kengaytirish orqali sohani moliyalashtirishning muqobil yo'llari yaratiladi.

Umuman olganda, Buxoro viloyatining biologik xilma-xilligini saqlab qolish bo'yicha harakatlar faqatgina ekologik ehtiyojlarni emas, balki iqtisodiy manfaatlarni, ijtimoiy barqarorlikni, turizmni rivojlantirishni va xalqaro majburiyatlarni ham hisobga olgan holda yuritilishi kerak. Ustuvor strategik yo'nalishlar sifatida tabiiy resurslarni baholash, ekologik infratuzilmani rivojlantirish, ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish, xalqaro hamkorlikni faollashtirish va iqlimga mos moslashuv strategiyalarini ishlab chiqish zarur. Faqat ana shunday kompleks, ilmiy asoslangan va iqtisodiy jihatdan o'ylangan yondashuv bilangina Buxoro viloyatida biologik xilma-xillikni kelajak avlodlar uchun asrab qolish va uni barqaror rivojlanish manbai sifatida shakllantirish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdulahatov, E. (2025). "Yaqin kunlarda rekord issiqlik to'lqinlari kutilmoqda." Kun.uz, 10-aprel. Retrieved from <https://kun.uz/news/2025/04/10/yaqin-kunlarda-rekord-issiqlik-tolqini-kutilmoqda-iqlimshunos-erkin-abdulahatov>.
2. BirdLife International. (2024). Wetland Birds: Karakul Lake Report. Cambridge, UK: BirdLife International. Retrieved from <https://www.birdlife.org>.
3. Buxoro Viloyati Ekologiya Boshqarmasi. (2024). "Jayron" Pitomnigi Yillik Hisoboti. Buxoro, O'zbekiston.
4. Buxoro Viloyati Statistika Boshqarmasi. (2024). Buxoro Viloyati Demografik va Geografik Ma'lumotlari. Retrieved from <https://buxostat.uz>.
5. FAO (Food and Agriculture Organization). (2023). Uzbekistan: Drought Impact Report 2020-2023. Rome, Italy: FAO. Retrieved from <https://www.fao.org/publications>.
6. IUCN (International Union for Conservation of Nature). (2023). The IUCN Red List of Threatened Species: Uzbekistan. Gland, Switzerland: IUCN. Retrieved from <https://www.iucnredlist.org>.
7. O'zbekiston Ekologiya va Atrof-Muhitni Muhofaza Qilish Vazirligi. (2023). Biologik Xilma-Xillikni Saqlash Strategiyasi (2019-2028). Toshkent, O'zbekiston.
8. O'zGidroMet (O'zbekiston Gidrometeorologiya Xizmati). (2022). Iqlim O'zgarishi Hisoboti: 2000-2020. Toshkent, O'zbekiston.
9. O'zGidroMet. (2023). Daryolar Suv Sarfi Monitoringi: Zarafshon Daryosi. Toshkent, O'zbekiston.
10. UNDP O'zbekiston (United Nations Development Programme). (2024). Buxoro Bioxilma-Xillik Loyihasi: Ekoturizm Prognozlar. Toshkent, O'zbekiston. Retrieved from <https://www.undp.org/uzbekistan>.
11. WMO (World Meteorological Organization). (2023). State of the Climate in Asia 2023. Geneva, Switzerland: WMO. Retrieved from <https://public.wmo.int>.
12. Samatovich, Ruziyev Sobirjon; ,Importance of Marketing in Tourism and Hotel Industry,"International Journal of Business, Technology and Organizational Behavior (IJBTOB)",2,1,79-84,2021,Garuda Prestasi Nusantara Consulting Jl. Anggaran No. 50 Kelurahan/Kecamatan ...
13. Ruziev, Sobirjon Samatovich; ,The Importance of Marketing Research in Increasing Revenue in Tourism and Hospitality Business,European Journal of Innovation in Nonformal Education (EJINE) ISSN: 2795-8612,2,6,68-72,2022,Innovatus Publishing Co. All rights reserved. © 2022
14. Ruziev, Sobirjon Samatovich; ,Analysis of the marketing environment and communication in tourism business,ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal,11,5,370-375,2021,South Asian Academic Research Journals
15. Ruziev, Sobirjon Samatovich; ,The Importance of Management Strategies in Tourism Enterprises,American Journal of Social and Humanitarian Research,3,11,202-206,2022,
16. Samatovich, Ruziev Sobirjon; Kudratovna, Fayzieva Sayyora; Atoevna, Toirova Sarvinoz; ,Formation of management mechanism competitiveness of restaurant enterprises,American Journal of Economics and Business Management,4,3,72-83,2021,
17. Saribayevich , X. F., Sariyevich, X. X., Davlatov, S., Turobova, H., & Ruziyev, S. (2024). Analysis of Factors Affecting CO2 Emissions: In the Case of Uzbekistan. International Journal of Energy Economics and Policy, 14(4), 207–215. <https://doi.org/10.32479/ijeep.1619>; ,Saribayevich , X. F., Sariyevich, X. X., Davlatov, S., Turobova, H., & Ruziyev, S. (2024). Analysis of Factors Affecting CO2 Emissions: In the Case of Uzbekistan. International Journal of Energy Economics and Policy, 14(4), 207–215. <https://doi.org/1>,"Saribayevich , X. F., Sariyevich, X. X., Davlatov, S., Turobova, H., & Ruziyev, S. (2024). Analysis of Factors Affecting CO2 Emissions: In the Case of Uzbekistan. International Journal of Energy Economics and Policy, 14(4), 207–215. <https://doi.org/1>,"Saribayevich , X. F., Sariyevich, X. X., Davlatov, S., Turobova, H ..."
18. Fayzieva, Sayyora; Ruziyev, Sobirjon; Baratova, Manzurahon; ,STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF GASTRONOMIC TOURISM IN UZBEKISTAN,Modern Science and Research,4,3,419-426,2025,

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
